

פתח דבר

אנו מודים להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואינו למזל-טוב ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, שלושים לחודש תשרי (אדר"ח מרחשון) הי' תהא שנת נפלאות טובה.

התודה והברכה מובעת בזה לידידינו ומכירינו, אשר הואילו לשמוח אתנו יחדיו ביום שמחת לבבנו, ולברכנו, ולברך את הורינו יחיו, בברכת מזל-טוב וחיים מאושרים בגשמיות ורוחניות.

נתפשט זה מכבר המנהג בין אנ"ש, והוא מיוסד על הנהגת כ"ק אדמו"ר הריי"ץ נ"ע בחתונת הרבי, לחלק לכל המשתתפים בשמחה, תשורה ובה מפרסמים כתבי יד רבותינו נשיאנו וכדומה, בהתאם להנ"ל הננו מתכבדים להגיש לכל המשתתפים בשמחתנו: "תשורה" מיוחדת זו, הכוללת:

א. צילום מהתשורה שחולקה בחתונתו של הרבי.

ב. צילום מאגרות-קודש שזכתה משפחתנו לקבל מהרבי ומכ"ק אדמו"ר הריי"ץ נ"ע, והרבנית חייה מושקא ע"ה.

ג. סיפורים שסופרו ע"י הסבא הרה"ח הרב ארי' דוב איידעלמאן ז"ל, בהזדמנויות שונות, אודות רבותינו נשיאנו, צדיקים, וחסידים.

הא-ל הטוב, הוא יתברך, יגוֹך את כבודו ואת אנשי ביתו יחיו בתוך כלל אחינו בני"י, בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, ובמיוחד בברכה העיקרית - שנזכה לענין ה"נישואין" דלעתיד לבוא, ושנלך משמחה זו ל"שמחת עולם על ראשם" בהתגלות מלך המשיח תומ"י ממש, "ונזכה זעהן זיך מיט'ן רבי'ן דא למטה . . והוא יגאלנו".

מוקירכם ומכבדכם

לוי ורחל לאה איידעלמאן

המחבר מודה לראש המוסד הרבני, הרב משה שטיינמאן, על סיועו ותמיכתו.

א. פסח ופסח ופסח ופסח.
ב. פסח ופסח ופסח ופסח.

המחבר מודה

לראש המוסד הרבני

ר. פסח ופסח ופסח ופסח.
ג. פסח ופסח ופסח ופסח.
ד. פסח ופסח ופסח ופסח.
ה. פסח ופסח ופסח ופסח.
ו. פסח ופסח ופסח ופסח.
ז. פסח ופסח ופסח ופסח.
ח. פסח ופסח ופסח ופסח.
ט. פסח ופסח ופסח ופסח.

המחבר מודה

לראש המוסד הרבני

י. פסח ופסח ופסח ופסח.
יא. פסח ופסח ופסח ופסח.
יב. פסח ופסח ופסח ופסח.
יג. פסח ופסח ופסח ופסח.
יד. פסח ופסח ופסח ופסח.
טו. פסח ופסח ופסח ופסח.
טז. פסח ופסח ופסח ופסח.
יז. פסח ופסח ופסח ופסח.
יח. פסח ופסח ופסח ופסח.
יט. פסח ופסח ופסח ופסח.
כ. פסח ופסח ופסח ופסח.
כא. פסח ופסח ופסח ופסח.
כב. פסח ופסח ופסח ופסח.
כג. פסח ופסח ופסח ופסח.
כד. פסח ופסח ופסח ופסח.
כה. פסח ופסח ופסח ופסח.
כו. פסח ופסח ופסח ופסח.
כז. פסח ופסח ופסח ופסח.
כח. פסח ופסח ופסח ופסח.
כט. פסח ופסח ופסח ופסח.
ל. פסח ופסח ופסח ופסח.

ליהי' זו שרה ל' סאלט ובקשט לעורו חח טהרה בלבו הטל לעקבר על מנתו בלארץ ל העקבר על וכו'
 להיוט מן הטעקי ולקט שחיה ברבים ארעבי זו יאיר' קודם יהי' הקצ' ולעזרה באה אטעם ולמען
 דאל כ' אן לא יוצא מתוך ארעבי' חו ובקבט מחלוקת לט' אשר חכ' הברור והמלאוה' בן שחלקת לט'
 הרהי' עקב' אטעם ומעור' בטחום טרה' אלה האועט' יחיקו האחר' דהיו ארצ' אטעם ואל' ט' אים
 אחרי' עין חו קרבת' ואחר' של' של' ארעבי' כ' ארעבי' דט' וטובת' אונת' אונת' אונת'

יעקב מאיר ורחל לאה
 יעקב מאיר ורחל לאה

א. ב. א.

א. ב. א.

התשורה שחולקה לכאור"א מהנאספים - מכתב אדמו"ר הזקן

א. ב. א. י. ה. ה. ה. ה.
 ד. נ. ע. ע. ע.
 ע. י. ס. ו. ה. ה. ה.
 ו. ה. ה. ה.
 ד. ה. י. א. א. א. א. א. א.

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליוזב 118115

ב"ה, ב' מנ"א חש"ט.
ברוקלין.

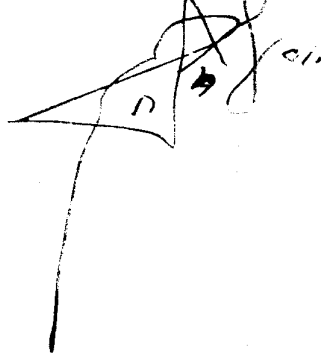
אל מרת גנעשע חיי' חתי' באלטקין

ברכה ושלום!

במענה על נחבה מכ"ג חסון העבר,
לעת עתה צריכה להסתדר במאריז, החלמיד בנה
אבא שי' צריך לקבוע שיעורי לימוד ולשקוד
להתלמד אומנות, ובתה חתי' צריכה לשקוד בלימוד
בבית רבקה והחלמיד בנה ישראל שי' יסקוד
בלימוד והשי"ת יעזר לכולם בהסתדרות טובה.

המברכם

יוסף יצחק שניאורסאהן

מכתב מכ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע
מענה לסבתא של החתן שי' כשיצאו מרוסיא ושאלה איפה להסתדר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
HYachin 3-9230

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין נ. י.

בי"ה, יו"ר סיון תשי"ב
ברוקלין.

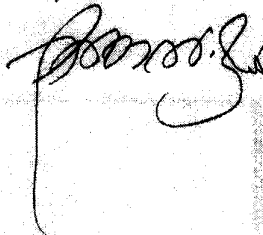
האברך הו"ח אי"א זכו' מו"ח יואל שי'

שלום וברכה

במענה על מכתבו, בו מודיע אשר זקני אנ"ש
שי' מציעים לפניו להשחרך עם העלמה מרח לאה חה"י
באלטקין, וכבר התראו זע"ז איזה פעמים:

הנה לדעתי ההצעה נכונה, ויה"ר מהשי"ת אשר
תה"י בשעה טובה ומוצלחת ובבנין עדי עד, והשי"ת יצליחם
בושמיות וברוחניות גם יחד.

במה שזמר את שלשת השיעורים השונים לכל נפש
מתקנה כ"ק מו"ח אדמו"ר זחם בחומש החלים ותני"א, כידוע.
ומתראוי שמיום בואו בקשורי החנאים עד לאחר החתונה לכה"פ,
יוסיף על שיעוריו דעד עתה-שיעור בחורת הנגלה ושיעור
בחורת החסידות, והשי"ת יצליחם.

ברכה

מכתב הרבי לאבי החתן הרה"ח ר' יואל ע"ה
מענה אודות הצעת שידוכין

ABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין 13 נ.י.

בי"ה, יו"ר סיון חשי"ב
ברוקלין.

מרת גנעשא חשי"ת

ברכה ושלום

אין ענטפער און אויף אייער שרייבען, און מען ליגט
פאר אייער מאכטער חשי"א שידוך מיט הוי"ח אי"א מו"ח
יואל שי"א אידעלמאן, און זי האבען זיך געזעהען, און פרעגט
מ"ן מ"נונג העגען דעם:

מ"ן מ"נונג איז, און דאס איז א גלייכער פארשלאג,
און מען דארף די זאך מקרב זיין, און חשי"ח זאל העלפען עס
זאל זיין אין א גוטער גלייכליכער שעה, און זאלט האבען פון
זי נחה, אידישן נחה חסידישן נחה.

בברכה

מכתב הרבי לאם החתן מרת לאה תחי'
מענה על הצעת שידוכין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין נ. י.

בייה, י"ד תמוז תשי"ב
ברוקלין

האברך הווי"ח אי"א מו"ה יואל שי

שלום ובבכה!

במענה על מכתבו, בן סודיע אשר בא
בקשה"ת עם ב"ג מרת לאה תחי',

הכני בזה להביע ברכתי, שיהי' בשעה
טובה ומוצלחת ובבנין עדי עד על יסודי התורה
והמצוה, והוריהם שיחיו ירוו מהם רוב נחת,
אידישן נחת חסידישן נחת,

בברכת אבי

מכתב הרבי לאבי החתן הרה"ר ר' יואל ע"ה
מענה לשאלה אם לקבל משרת שו"ב בפאריז

איידעלמאן-פריז

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

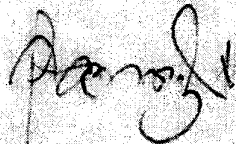
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"ז מנחם אב תשל"ה
ברוקלין, נ. י.

ה'תק"ח אי"א נר"נ וכו'
מוה' יואל שי'

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלה מכ' וברקבקה ברכה
פ"נ מיום עש"ק נחמו וכו'
ובעת רצון יקרא על ציון כ"ק מו"ח
אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

בברכה

מכתב הרבי לאבי החתן הרה"ח ר' יואל ע"ה
מענה על פ"נ משנת תשל"ה (שנת הולדתו של החתן שי')

איידלמן - פאריז

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מוחם מענדל שניאורסאהן

ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כי תמוז תשמ"ח
ברוקלין, נ. י.

האברך לוי שי

שלום וברכה

במענה על ההודעה ע"ד הכנסו לגיל מצות,

הנה יה"ר מהשי"ת אשר מבן שלש עשרה למצות
יגדל לבן חמש עשרה וכו' כפסק המשנה (אבות פרק
ה'), ויוסיף התמדה ושקידה בלימודו בתורה, בתורת
הנגלה וכן בתורת החסידות ויהדר בקיום המצות.
והשי"ת יצליחו להיות חסיד ירא שמים ולמדן.

בברכה

מכתב הרבי לחתן שי
ברכה לרגל ה"בר מצוה"

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
810CUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן

ליובאוויטש

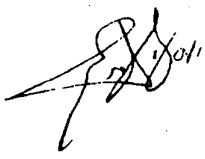
ב"ה, ה'שבת, תש"ה

ברוקלין

ידידי נורי הרב הנכבד
והנעלה רוח"ה אי"א מוה"ר
שמואל אייזיק שיזוב"ג
הכבודה שרת מרים החי"י.

ליום וברכה!

ליום כלולתם הנני בזה לברכם
בברכת מזל טוב, יתן הש"ת שתהייבועה
טובה ומוצלחת ויכנו בית בישראל על
יסודות ההורה והמצות. ומאו"רים יהיו
כל ימיהם בגשמיות וברוחניות.

המברכם

מכתב כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע
לזקני הכלה הרה"ח הר' שמואל אייזיק שי' הלוי פאפאק וזוגתו מרים תחי'
לרגל יום חתונתם

תשורה משמחת הנישואין של לוי ורחל לאה שיחיו איידעלמאן

פאפאק-ברוקלין

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, כ"ז מ"ח תשכ"ד
ברוקלין.

הו"ח אי"א נז"נ עוסק בצאצ
בעל סרץ מוח' שמואל אייזיק
שי' הלוי.

שלום וברכה

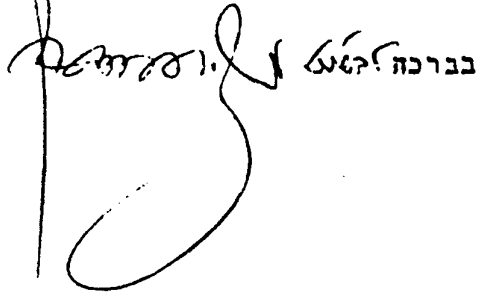
נעם לי לחודע ספעולותיו בעזרת מרח לאה תה"י
ישראלית, במשך הזמן וביחוד בחדשים ושבועות האחדונים.

ויהי רצון אשר מתוך שמחה וטוב לבב יוסיף
בפעולתו כגון הנ"ל, והרי גמ"ח הוא גם לעשירים, שמוה מובן
שענינה וגדלוה אפילו בזמנים של הרחבה, לפרטים וגם למוסדות
ובפרט למוסדות הינוך על טהרת הקדש.

ויהי רצון אשר ממנו יראו ויעשו כמה וכמה.

אם בכל הזמנים ובכל החקופות, ואחבת לרעך כסוך
כלל גדול בחורה, ענין מיוחד בזה בעקבתא דמשיחא,

וכמבואר באגה"ק לרבנו הזקן, אשר השנה שנת המאה
וחמשים להסתלקות הילולא שלו.

בברכה ושלום

מכתב הרבי לסב החתן
הרה"ח הר' שמואל אייזיק שיחיו הלוי פאפאק
במכתב מכנהו בתואר "עוסק בצ"צ בעל מרץ"
וכן מפליא אודות חשיבות הענין דגמ"ח
וכותב: "ויהי רצון אשר ממנו יראו ויעשו כמה וכמה"
בסוף המכתב הוסיף בכי"ק: "לבשו"ט"

הענדיל-נמונטרעאל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

Hyacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן

ליוכאוויטש

770 איסטערן פארקוויי

ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ר"ח סיון תשל"ד
ברוקלין, נ. י.

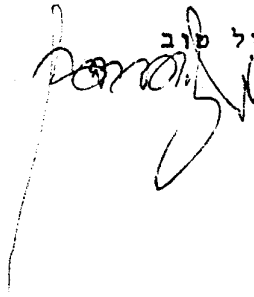
האברך הו"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' ישראל יוסף שי' הכהן
וב"ג חי'

שלום וברכה!

במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם
ליום יג' סיון הבע"ל,

הנני בזה להביע ברכתי ברכת מזל טוב
מזל טוב ושתי' בשעה טובה ומוצלחת ויבנו
בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה
והמצוה כפי שהם מוארים במאור שבחורה זוהי
תורת החסידות.

בברכת מזל טוב
מזל טוב

מכתב הרבי
לרגל חתונת הורי הכלה תחי'

טו

תשורה משמחת הנישואין של לוי ורחל לאה שיחיו איידעלמאן

western union

Telegram

BJB072(1249)(2-008315E153)PD 06/02/74 1249
ICS IPMTZZ CSP
2127563463 IDMT BROOKLYN NY 2 06-02 1249P EDT
PMS RABBI AND MRS SHMUEL ISAAC POPACK, DLR
BROOKLYN JEWISH CENTER 667 EASTERN PKWY
BROOKLYN NY 11213
MAZEL TOV
MOUSSIA SCHNEERSON
NNNN

SF-1201 (R5-69)

מברק הרבנית חי' מושקא ע"ה
לרגל חתונת הורי הכלה תחי'

הענדיל-צפח

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ה' טבת תשל"ח
ברוקלין, נ. י.

הר"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה" ישראל יוסף שי' רש"ק

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות מצב זוג' תי',

השי"ת ימלא ימי הריונה כשורה ובנקל ותלד
זחור"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

בברכה אהבה וקדושת אלהים
רמ"מ

הענדל - צפח
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ה' תמוז תשל"ח
ברוקלין, נ. י.

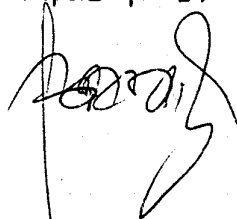
הרק"ה אי"א נו"נ עוסק בצ"צ
מוה' ישראל יוסף שי' הכהן

שלום וברכה!

במענה על ההודעה אשר נולדה להם בת למזל טוב

הנה יה"ר מהשי"ת שיגדלה ביחד עם זוג' חי'
לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה.

- ידוע מכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, אשר מנהגנו
הוא לאמר גם בלידת בת לתורה ולחופה ולמעשים טובים,
צ"פ מרז"ל (ברכה יו' א) נסיס במאי זכייך באקרני' כו'
באהנוי' כו' ונטריך כו'.

בברכת מזל טוב

הפ"נ שבמכ" יקראו בעת ראון על הציון הק'.

שלושים יום לחודש תשרי ה'תשנ"ט

יה

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן

ליו ב' א' ו' י' ט' ש'

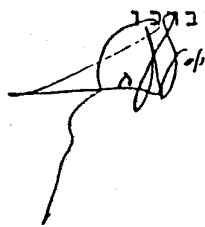
ב"ה, כ"א שבט, תש"ד
ברוקלין

ידידי עוז תלמידי היקר
והכי נעלה הרב הנודע
לשם תהלה ור"ח אי"א
מו"הר יצחק סי"י.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו אודות הצעת
השידוך עם מרת פריד תחי' הנה אחר החקירה
ודרישה של בני גילו יחיו וקראתי את
מכתבו המפורס של ידידי עוז הרב גערליצקי
שי' הנה בעזה"י צריך להתקרב אל הענין
בשעה טובה ומוצלחת בגשמיות וברוחניות.
בסח ימלא את פקודתי בענין
הסתתפותו בהנהלה ידי' שיבת תת"ל בטאנסרעאל
כמבואר במכתב המאשר סעיפים ב.ז.ט.
והסי"ת יהי' בעזרו בגשם וברוח.

ידידו הדו"ס ומבטח

מכתב כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע
לסב הכלה הרה"ג הרה"ח הר' יצחק שי' הכהן הענדל
במענה לשאלתו האם להתעניין אודות הצעת השידוכין

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

ב"ה, ויאדר, תש"ד
ברוקלין

ידידי עוז התלמיד החשוב הרב ר"ח אי"א
מוה"ר יצחק שי
שלום וברכה!

במענה על מכתבו בדבר הנכבדות
למז"ס, צריך בעזה"י לגמור בכי טוב ולסדר
את זמן התנאים למז"ס בזמן המתאים לפנייהם
ולהגביל את זמן התחונה למז"ס בזמן
המתאים לשניהם אחר חג השבועות הבע"ל,
ובאיזה יום שיגבילו את הנישואין יתן
השי"ת שיהיו להצלחה בגשמיות וברוח.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר ח. אגודת

מכתב כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע
לסב הכלה הרה"ג הרה"ח הר' יצחק שי' הכהן הענדל
לגמור הענין ולקבוע זמן לתנאים ולחתונה

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן

ליובאוויטש

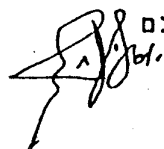
ב"ה, שושן פורים, תש"ד

ברוקלין

ידידי עוז תלמידי הכי נעלה
הרב הנכבד משכיל על דבר
טוב עסקן חרוץ ונ"ח אי"א
מו"ה ר' יצחק שי"הכהן

שלום וברכה

במענה על מכתבו המבשר בשורת
קשוה"ת למז"ס עם ב"ג תחי', הנני בזה
לברכם בברכת מז"ס, יתן השי"ת אשר תהיי
בגדא טבא ותהיי החתונה למז"ס בשעה
טובה ומוצלחת בנושמות וברוחניות
ויסתדר באהלה של תורה בפרנסה טובה.

הדו"ש ומברכם

מכתב מכ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע
לסב הכלה הרה"ג הרה"ח הר' יצחק שי"הכהן העגדל
ברכה לקישורי התנאים

MACHNE ISRAEL
770 EASTERN PARKWAY
Brooklyn, N. Y.
Tel. SLocum 6-2919

מחנה ישראל
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.
טעל. סלאקום 6-2919

בית
חיי ארר חשיד
ברוקלין

כבוד האברך המצויין הווי"ח אי"א נעלה ונכבד כו'
החמים מוהר"ר יוסף שי' הכהן

שלום וברכה ז

במענה על הזכות לקחת הכל בשמחתו, עמדת קשורי התנאים, ביוזם זה
אביע מאוויי טיקויס בן מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' הטוב.
וי"ל בל' התנאים עברא לרב - בנוכח בית רבינו : ראשית דבר...
ישא לבוים ברה סשה ויראל ואל יבריהו ואל יעליבו... זידורו ביניהם
באהבה וחיבה כאורה כל ארעא.
לכאורה חסוה-דהויל להסכיך, זידורו ביניהם כו' תיכף אחר, וישא
לבוים - כדה מו"י ואתיב יבוא, ואל יבריהו וכו'...
וי"ל-בהקדם הקדמה כללית אשר בניי בנייה הם לר', וכמו שהבן הוא
בצלם זרסוח האב כך כביכול כו', אדם אדם לעליון.
ופסיכא אשר כל עניניו והנהגותיו אשר עיפ התורה או במנהג ישראל
אשר תורה היא-הם ברומא טלמעלה.

וכפרט כנסואין-וכל הסייך לזה בפרטי פרטיות-טאיש ואתה הם ברומא
זיא זכל' ולמע' מע' בסרט שרעס, אשר בזה יובן מה שכרובת נשואין
סחחיליק בספור חכלית כל הבריהא כולה, כי הבריהא הוא עיי זויין.
נהנה התחלה לסדור הנשואין הוא סדור התנאים (ראכונים). וכתחלה
בא הוראת חכלית והעיקר, וזהו: ראשית דבר שיטא לסויים, וכבאר הענין-
טאל יבריהו ואל יעליבו כו'.

והביאור בזה הוא:
ידוע באופן הבריהא: בתחלה הי' אור עליון שטוב סמלא כל המציאות...
וכאשר עלה ברצונו הפסום לברוא העולמות ספ במצב האור ההוא ונשאר הלל
ומקויים ואח"כ המסייך קו א' כו' - כפיט ונהבאר בתו"א דיה פחה אליי, לקווי
דיה להבין טיש באוצ"ח ועוד. והנה הלוק במצב זה סכל הצפצופים-טענינו
כילוק ולא סיעוט בלבד, ועיינו יכול להיות נמשך אהייב הקו היינו אור
התחלבט בכלים יוכל לחיות סציאות תולדות, יעויין דיה למען ידעו
דרוהיכס חסיים ועוד. ופעולה הצפצופים באור הבלייג והובול ראה דיה
ביהספעי"צ רצי"ט).

והנה חכלית הכוונה הוא גילוי האור שלפניי, וההירוש הוא א' שיחולה
אור זה בעולמות ב' שיחיי גילוי אור עליון שלמע' גם פאור הקודם, וזהו

מכתב הרבי
לסב הכלה הרה"ג הרה"ח הר' יצחק שי' הכהן הענדל
במענה על ההזמנה להשתתף בקישורי התנאים

MACHNE ISRAEL
770 EASTERN PARKWAY
Brooklyn, N. Y.
Tel. SLocum 6-2919

מחנה ישראל
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.
טל. סלוקום 6-2919
כ"ה

ב

למען ידעו הנ"ל
החום אורח שנמשך ע"י החוסי"צ (ע"י רבי' גי'ל טרייה רמ"ד העוד) אבל הא
דאפטר ב"י הוא דוקא מפני טעמו הרגשון הי' בסביל הגילוי הנ"ל.
והנה גילוי כ' הענינים הנ"ל - הוא לע"ל דוקא שאו הוא אמתית כח'
הנסואין (ע"י לקו"ח סוף ב"י דעל כל כבוד חופה) גילוי פניית החורה כו'
אבל חלו"ה הוא ע"י העבודה דחוס"צ שקורם לזה.
והו' אשר כסבנארים בהנאיים ההכלית כשיטא למז"ט אומרים אטר לא
יבריהו - אור טלפזיים טחצטצט ונסחלק, לא יבריהו-כ"א יחולה, ונכלל
בזה גם הגילויים שלמעלה מזה, ע"י חקעו צ"ד טלע"ל יהי' גילוי העצם
ולא בדרך טפיע ומקבל, ולהעיר מביאור דולא חכביח ס"ג). ואל יעליסו -
אור כנחעלס בכלי, מציאוח העולמות טעה הוא מל' העלם, הנה לע"ל יהי'
אחט"ב, הנסכה גילויית מהגוף, וד"ל.
כאיוויי אטר ב"ב מסט נזכה כולנו לקיום היעוד מהרה יטע"גו'
קול חתן וקול כלה (ע"י ב"י דכל כבוד הנ"ל)

לאלחה לחטובה
לאלטר לנאולח
[Handwritten Signature]
הרב מנחם מני אורמאחן
יו"ר ועד הגועל

מכתב הרבי
לסב הכלה הרה"ג הרה"ח הר' יצחק שי' הכהן הענדל
במענה על ההזמנה להשתתף בקישורי התנאים

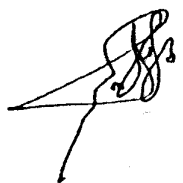
RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

נ"ה, דיניסן, תש"ד
ברוקלין

אל מרת חוה תחי'
ברכה ושלום!

במענה על סכתבה אודות הקשו"ת
עם ב"ג ידידי עוז תלמידי החביב הרב הנודע
לשם תהלה בתוככי תלמידי החסימים, בעל
כשרונות מצוינים ובעל פעולות כבירות
בהרבצת תורה ביראת שמים ובדרכי החסידות
בעל מדות טובות ונ"ח אי"א מוה"ר יצחק
שיהענדל למזל טוב, הנני לברך אותה ואת
הורי יחיו ובני משפחה יחיו בברכת
מז"טי, יתן השי"ת שיהי כבודא טבא ויהיו
הנישואין למז"ט בסעה טובה ומוצלחת
ומאושרים יהיו כל ימיהם באהלה של תורה
בושמיות וברוחניות.

המברכם

מכתב כ"ק מכ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע
לסבתא של הכלה מרת חוה תחי' הענדל
ברכה לקישורי התנאים

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

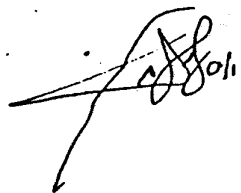
יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

ב"ה, כ"ז סיון, תש"ד
ברוקלין

ידידי עוז, תלמידי היקר
הרב רנ"ח אי"א סוה"ר
יצחק שי"הכהן וב"ג
הכבודה תח"י.

שלום וברכה

ליום כלולתם הנני בזה לברכם
בברכת מז"ס, מז"ס ויתן השי"ת שתהיה
בשעה טובה ומוצלחת ויבנו בית בישראל
על יסודות התורה והמצות ויסתדרו בפרנסה
טובה באהלה של תורה ומאשרים יהיו כל
ימיהם בושמיות וברוחניות.

המברכם

מכתב כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע
לוקני הכלה הרה"ג הרה"ח הר"י יצחק שי"הכהן הענדל וזוגתו מרת חוה תח"י
ברכה ליום כלולתם

RABBI J. SCHNEERSOHN
OF LUBAWITZ
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
SLOCUM 6-2919

יוסף יצחק שניאורסאהן
ליובאוויטש

ב"ה, כ"ח סיון, תש"ד
ברוקלין

ידידי עוז החלמיד החשוב
הרב וו"ח אי"א מוה"ר
יצחק שי"הכהן

שלום וברכה!

במענה על סכתבו, הנה נתמלאה
בקשתו, וידי"ע הרה"ג הרה"ח הרש"ל
שליט"א נוסע לחגיגת החתונה שלהם למז"ס
כן ידי"ע הרה"ג הרא"ש שי"קאזרנובסקי
נוסע לשמוח עמהם בשמחתם, והשי"ת
יקיים את דבר הברכות אשר ברכתיו
בגו"ר.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר ת. אגודת

מכתב כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע
לסב הכלה הרה"ג הרה"ח הר' יצחק שי"הכהן הענדל
בו מודיעו ששולח את הרש"ל והרא"ש קאזרנובסקי להשתתף בחתונתו

MACHNE ISRAEL
770 EASTERN PARKWAY
Brooklyn, N. Y.

מחנה ישראל
770 איסטרן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

כ"ה יום ג' כס סיון ה'תשנ"ט
ברוקלין

מאברך הסצוין וויח אייא חויכ כו'
החסיט מוהרי"ר יצחק הכהן סי'

שלום וברכה

במענה על הזמנתו לחתונתו בסטומיץ אסלה ברכתי ברכת מול סוב
מול סוב ויבנו בית בישראל על יסודי ומניסיוח התורה והמצוה.

וייל רהנה ירוץ מרויל (עירובין נד א) האי עלמא דאזלינן מיני'
כבי הלולא דסיא, ומבאר בדא"ח הקנין בזה. (אוה"ח-לצ"צ-סוף ב"י'ר"ה
ויאמר יהונתן ד' כד ב) דירידה הנססה בגוף כעוה"ו היא עדי"ם חסונה,
שעיי"ו נעשה בחי' אים, וכמו כן הנססה כעוה"ו נעשה בחי' מהלך,
דאזלינן מיני', חיינו בחי' בלי גבול, בכל מארך.

והנה כסה סוגיט באופני חתונה זו, חיינו עבודה האדם הישראלי
כעוה"ו, ובכללות נחלקו: א) בעבודתם כנוגע לעצמם; עובדי ה' בנזמם,
בנשמתם. ב) בעבודתם בעולם; יושבי אהל ובפלי עסק.

וייל שזהו רמז מרויל (סוף קדושין) אייא לעולם כלי כסם (סוכר
כסמים ריח, דבר כהנפסה נהנים סמנו-ברכות מ, ב) וכלי בורסקי (עורות
דגוף ונה"ב).

והנה שיי"ם רוייל (קדושין סה) אשרי מי שאומנתו כסם ובכללות
עם בניי חיינו ענין כסם לוי, אשר (לי ברמב"ם סוף הל' שסי"ט ויובל)
הובדל לעבוד אה ד' ולשרתו ולבורות דרכי הישרים ומספסיו הצדיקים
לרבים כו' לפיכך הובדלו מרכי העולם כו' אלא הם חיל הסם"

ועאכ"כ הכהן, אשר (לי הרמב"ם סם) נדבה רוחו אמתו והבינו מדעו
לבדל לעסוד לפני ד' לשרתו ולקוברו כו' היו נחקס קייק ויחי' ר'
חלקו כו' ויזכה לו כעוה"ו דבר המספיק לו."

בברכת מול סוב

לאחר לחסובה
לאחר לזאולה

הרב שמש שניאורסאהן

מכתב הרבי

לסב הכלה הרה"ג הרה"ח הר' יצחק שי' הכהן הענדל
במענה על הזמנתו להשתתף בחתונתו

הענין על = מאן ברעאל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

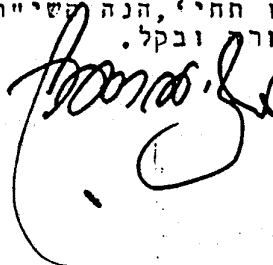
הרה"ג ורהה"ה אי"א נוי"נ עוסק
בצ"צ מוה"ר יצחק שי' הכהן

ב"ה י"א אייר תשס"ו
ברוקלין

ל'ום וברכה!

במענה על מכתבו מט' אייר, ולפלא גדול שלמרות **ספננ** מעורר את
אנ"ש לפרקים קרובים, אשר התורה והמצות הם עניני ההתקשרות לד' ותורתו,
והמצב ברוחניות-בו חלוי המצב בגשמיות, הנה אפילו התמימים והרבנים של
כוחבים על כל דבר ודבר, אבל אינם מזכירים ע"ד הנ"ל אפילו בכללות, ולא אפי'
ברמז, ומובן שאין כוונתי שיתפארו במכתביהם, ראו פעולות שפעלתי, אבל להזכיר
כהנעשה בזה בחוץ הסביבה בה נמצאים ועאכו"כ בחוץ הד' אמות של הכותב בחוץ
ביחו-אין בזה ענין של גאווה וכו'. ואין להאריך בדבר הפשוט, ובהנוגע אליו התמי'
עוד גדולה יותר, כי גם ע"ד הנעשה בישיבה אינו מזכיר דבר, אף שזה עתה התחיל
זמן לימודים חדש, ויה"ר, שע"פ פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר ששמע בשם זקני החסידים
אז מען דארף אויפשטיין גאָר א אנדערער, הנה גם בזה ישחנו הדברים מן הקצה אל
הקצה.

ולהודעתו על אודות מצב זוגתו חתי', הנה השי"ת ימלא ימי הריזנה
כסורה ובנקל וחלד זחוי"ק בעתה ובזמנה כשורה ובקל.

ברכה

מכתב הרבי
לסב הכלה הרה"ג הרה"ח הר' יצחק שי' הכהן הענדל
בו מעוררו לדווח על הנעשה ובפרט בהישיבה

הצנדעל-מאנערזאל

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה פו"ר איי ר תסט"ז
ברוקלין

הרה"ג רו"ח אי"א נח"נ עוסק בצ"צ
מוה"י יצחק שי' הכהן.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ב אייר, בו כתב אודות
לדירה בפ"ע וכו'.

והנה כפי מצבו בעת שהי' כאן-טוב שעשה הנ"ל, כיון שהי' לו בזה
תוקף הרצון וכו'. ובמצבים כמו אלה, דארפמען די זאכען נאכגעבען, וגם זה פרט
הוא ממצב בריאותו בכללות, ולכן אין מקום כ"כ לבוא עמו בסענות, כמו שאין לבוא
בסענות למי שיש לו ל"ע ול"ע חום גדול יותרמהרגיל, אלא להודיע הרפואה ולהסיר
סיבת החום, והנמשל מובן. ובמ"ש אודות הרופא, שאין רוצה לדבר עם בני הבית וכו'
הנה יש בזה מנהגי רופאים וחוקי המוסר שלהם, ואינני בקי כ"כ בזה, ולכאורה כדאי
שיודיעו להרופא את מה שרוצים להודיע, ולכן כדאי שיבוא עמו בדברים רופא
המספחתי שלהם, או עכ"פ רופא מידידיהם-שיסבירו שאין כוונתם אויסגעפינען מה
שאיין צריך לספר, כ"א להמציא לו ידיעות בהנוגע למצבו של פב"פ, ולקבל הוראת
מה יכולים לעשות מצדם לטובתו, והרופא יידעם בטח יוכל להורותם עוד פרטים מה
עליהם לעשות בכיוון זה.

בברכה לבשר טוב בכל הנ"ל, וכן בענייני ישיבת תומכי תמימים,
ויה"ר מבורא עולם ומנהיגו ושמשגיה על כל ענין וענין בהשגחה פרטית, אשר
סו"ס יש לנו לבגם לענין הרבנות, ובדוקא במרץ הדרוש, לא ברשלנות מבהילה ומפחידה
כמו עד עתה, ויה"ר שלא לבד שיתקנו העבר, אלא שעוד יתוסף בזה, וע"ד האמור בכל
ענייני תשובה על העבר, הי' רגיל לקרות דף אחר יקרא ב' דפים וכו'. ובדאי ימסור
את זה גם לחבריו רבני אנ"ש וכן לעסקני אנ"ש, ומובן שגם לשובי"מלאנ"ש, סכנראה
בענין השובי"מ מתנהגים ע"ד הנ"ל.

המחכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
ל.קוויני
מזכיר

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
• HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליזכאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

כ"ה, כ"ו מנ"א חשי"ז
ברוקלין

הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ קוסק
בצ"צ מוה' יצחק שי' הכ"ק

שלום וברכה!

זה מזמן רב ביקרה אצלי העלמה מרח
ובחור דברי' סיפרה לי, אשר מחדכת אהו ומקבלת ממנ' הוראות כהנהגותי'.
וכנראה מהשיחה אז, הוא היחידי מאנ"ש שיש לו השפעה עלי'. וכיון שזה
כו"כ שבועות לא שמעתי ממנה מאומה, בטח ישחדל לכרר הנעשה אתה, ומה טוב
להזמינה ולעודד רוחה. ויודיע הנעשה אתה ות"ח מראש.

ובטח למנחה לעוררו, שיסכירה שצ"ל בשמחה וכטוב לכב, ואין
לחפש חומרות כלל מקום, להיות מעורבת עם הכריות וכו' - אשר כנראה אשר
העדר כזה מכלבל למנוחת נפשה. ות"ח מראש על כל הנ"ל.

בברכה לראש
בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכ"ר

11 עמודי 7-סאנסו ע"ג

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

הרה"ג ר' מנחם מ"א נר"נ רב פעלים
מוה' יצחק שי' הכהן

כ"ה, ה' ניסן חשי"ס
ברוקלין

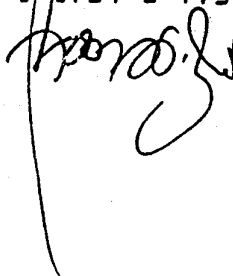
שלום וברכה!

כמענה למכתבו מכ"א אד"ש .

כמ"ש אודות האברך - הרי כבר אמרתי שכזה על
הנהלה תומכי חמישים להחליט, וכודאי יתחשבו גם עם מרז"ל לפוס גמלא
שיחנא, כוונתי שיררו להנ"ל הנהגה שיוכל לעמוד בקיומה, ולא יהי' קרח
מזה וקרח מזה.

ובמ"ש אודות הסכח הלימוד כהישיבה. - יהי רצון אשר סו"ס
יהי' כן, כי, לצערי, ע"פ השמועות מזמן האחרון, עדיין דרוש חקון בפרטים
הכי חשובים, אלא שכיון שע"פ כחכו, החחלל כזה ככיון הרצוי, הרי יש לקוות
שיעלו מחיל אל חיל, וכמילא יחוקן גם הנ"ל, וכמובן גם כזה הורו חז"ל
יגעה-דוקא-ומצאח.

בעת רצון יקרא הפ"נ שלו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע. ויהי רצון שיבשר טוב בענינים הכללים וכענינים
הפרטים, שהא כהא חליא.

כברכה לחג הפסח כשר ושמח

מכתב הרבי
לסב הכלה הרה"ג הרה"ח הר' יצחק שי' הכהן הענדל

- סיפורים -

מדור סיפורי רבותינו נשיאינו

ה"קמיע" של ר' שמואל מונקעס

פעם הגיעה אשה לאדמו"ר הזקן, והביאה עוגת דבש כדי להודות על בנה שנולד לה, בזכות ה"קמיע".

אדמו"ר הזקן הבין מיד שמעורבת כאן ידו של ר' שמואל מונקעס, ופתח את הקמיע וראה שכתוב בו ח. ט. י. ט.

אדמו"ר הזקן קרא לר' שמואל מונקעס ושאלו לפרש הקמיע.

ענה ר' שמואל: "חאט טי יאלאוקא צעליס", בשפה האוקראינית, שפירושו: "למרות שאת עקרה ועדיין לא נפקדת, תפקדי". והמשיך ר' שמואל: הגם ש"צעליס" נכתב עם האות צדי"ק, כתבתי אות טי"ת, כדי שזה יראה יותר כמו קמיע...

שמעתי כמדומה מר' איטשע ליימעס.

כ"ק אדמו"ר האמצעי

מי באמת חלש?

אדמו"ר האמצעי הי' נוסע ל"נאות דשא" לקארלסבאד, פעם אחת כאשר הי' שם הגיע אליו גאון בן גאון בן בנו של גאון ושאל אותו (את אדמו"ר האמצעי) איזה מהרש"א שלא מבין ואמר לאדמו"ר האמצעי, שהיות שהוא חלוש לכן מבקשו שישב. ענה לו אדמו"ר האמצעי, אתה הוא החלוש, כי אינך יודע ללמוד, ובמילא יכול אתה להיות "גוטער איד".

בבית רבי הישן.

כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

לתת לעץ לגדול!

בהתוועדות שהתקיימה בבית אבי באמצע מלחמת עולם הראשונה, סיפר השוחט ר' שמואל חיים טשיפקין מרודניע:

אצל אדמו"ר הצמח צדק היו מגיעים גם גויים לבקש ברכות, פעם הגיע גוי שהי' גר קרוב לרודניע, וביקש שהרבי

הבעל שם טוב

גדולת המהרש"א

הבעש"ט אמר: "אם היו יודעים מיהו המהרש"א, היו מנשקים את האדמה מאתיים [פסיעות] סביב לקברו"...

שמעתי מר' סעדי' ליבעראוו.

כ"ק אדמו"ר הזקן

הגבור שהגן על אדמו"ר הזקן

פעם כשחזר האדמו"ר הזקן מעיר שקלוב לאחר וויכוח עם המתנגדים, רצו המתנגדים לזרוק עליו אבנים בצאתו מהעיר, כששמעו זאת החסידים שהתלוו לאדמו"ר הזקן וראו שכלתה עליו הרעה,

פנו לבחור בשם דוד שהי' גיבור גדול שגר באותה עיר, וסיפרו לו שיש צדיק (האדמו"ר הזקן) שצריך לצאת מהעיר והמתנגדים מתכננים לזרוק עליו אבנים.

כששמע זאת דוד הלך ועקר עץ ועמד ביציאה מהעיר והזהיר את המתנגדים שמי שירים את ידו אחת דתו...

בין כך ובין כך, יצאה לדרך העגלה של אדמו"ר הזקן, ודוד ליווה את האדמו"ר הזקן עד שיצא מהעיר, כאשר היו כבר מחוץ לעיר ירד האדמו"ר הזקן מהעגלה ואמר לו "אתה החייתני ובזכות זה תזכה לחיות 120 שנה".

בהיותו בגיל 110 גר בעירו דודי ישראל איידעלמאן, כינניו הי' ישראל חזק כי הי' עובד בתור דוור, והי' מרבה להסתובב בדרכים (ברוסית חזק זה הולך נווד).

פעם אחד הסוסים שלו התפרע ולא הצליחו להרגיעו, הגיע דוד הגיבור וצעק אליו שטוי (=עצור) והסוס מיד נרגע.

יום לפני שמלאו לו 120 שנה קרא אליו את החברא קדישא אמר איתם "לחיים", ובינתיים סיפר להם שמחר ימלאו לו 120 שנה, ואכן למחרת נפטר בגיל 120 שנה בדיוק, והוא נשאר גבור עד יומו האחרון.

שמעתי מאבי ר' משה מנחם מענדל ז"ל.

כשראה שקיצו קרב לבש תכריכים ורצה להכנס כך להצ"צ אך הצ"צ לא הרשה לו להכנס אליו.

שמעתי מר' גרונוס.

כמה "אלוקים" יש?

פעם נכנס להצ"צ אפיקורס עם ראש חריף ושאל אותו אם הקב"ה הוא נמנע הנמנעות שיכרא עוד אלוקים, ענה לו הצ"צ באמת הוא ברא שהרי כתוב "ויקרא ליעקב א-ל אלקי ישראל" שהקב"ה קרא לו אלוקים.

החסיד שהפריע ב"טיש"

פעם נקלע לבאריסאוו נכד של א' האדמורי"ם בערב ש"ק, בשבת עשה "טיש", בין הנוכחים הי' ר' שמואל בער מבאריסאוו שלא נהג כבוד בנכד, והנכד קלל אותו, הוא פחד ונסע לצ"צ, כשהגיע לליובאוויטש נכנס לצ"צ וסיפר לו את המעשה, צעק עליו הצ"צ עם כולם אתה צריך להתחיל (מיט אלעמען דארפסטו זיך טשעפן). והטפש (פעטאח) הזה אם יש לו זכות אבות יותר טוב שיברך יהודים.

הסגולה נשארה

א' מחסידי האדמו"ר הצ"צ בשם ר' יצחק קיבל פעם מהצ"צ מטבע לסגולה והמטבע נאבדה, אח"כ כשהי' אצל האדמו"ר המהר"ש וסיפר לו שאיבד את המטבע שקיבל מהצ"צ אמר לו אדמו"ר המהר"ש המטבע נאבדה אך לא הסגולה של המטבע - (דהיינו הסגולה שעבורה ניתנה המטבע).

כ"ק אדמו"ר מהר"ש

לרפאות עם הזקן

אצל האדמו"ר המהר"ש נהג להכנס רופא.

פעם ישב האדמו"ר המהר"ש ליד השולחן והרופא הסתובב בחדרים והרגיש כבן בית...

אמר לו האדמו"ר המהר"ש אתה יודע שאני לא "מחזיק" מרופאים כי כשרופא נותן תרופה לאבר אחד זה מזיק לאברים אחרים, אבל ממך אני "מחזיק" הגם שהרי אתה יודע בעצמך שאינך יודע כלום, אך כשקוראים לך לחולה, אתה מתיישב ליד החולה ומחליק את זקנך באצבעותיך (הי' לו זקן ארוך) וזה "ענין" גדול כי י"ג תיקוני דיקנא, כנגד י"ג מידות הרחמים באריך אנפין, ששם שורש ומקור הרפואות ומשם נמשך רפואה.

שמעתי מר' מענדל דובראווסקי.

יברכהו שבניו יחיו, כי כל הבנים שהיו לו מתו, אמר לו הרבי הצמח צדק: ביתך בנוי על עץ עבה שנחתך, והבית לא נותן לעץ לגדול, שיורידו את הבית מהעץ, וכך יתנו לעץ לגדול, עשה כך הגוי, והברכה התקיימה.

מי צודק?

הצ"צ בשנים האחרונות לנשיאותו הפסיק לקבל אנשים ליחידות פרטיות, אלא הי' יושב ב"זאל" (אולם). והחסידים היו עוברים בתור א' אחרי השני עם בקשתם והיו נותנים פתקא (צעטל).

פעם ניגש א' והגיש פתקא, והצ"צ קרא ואל בני משפחתי (חי"ת בקמ"ץ), נענה אותו יהודי ואמר כתוב ואל בני משפחתי (חי"ת בשו"א),

ענה לו הצ"צ פעטאח פעטאח (=שוטה) למי אתה מספר את זה, היהודי התעלף במקום והודה במעשיו, אח"כ הוא נשאר אצל הצ"צ לעשות תיקון תשובה.

שמעתי מר' מענדל דובראווסקי ששמע מחקנו ר' מאיר.

העץ שהקיף קברים

ר' אברהם המו"ץ (מורה צדק) נסע פעם עם כ"ק אדמו"ר הצמח צדק לחוץ לארץ, ויצא שבתשעה באב היו בגליציה, בעיר אוסטראה.

ובקרו בבית החיים, וראו שם קבר מסויים שממנו צמח עץ, ומעץ זה יצאו שני ענפים שהקיפו שני קברים שעמדו ליד.

שאלו אדמו"ר הצמח צדק ור' אברהם המו"ץ לאנשי המקום לפשר הדבר, וסיפרו להם כך: אצלנו בעיר הי' רב בשם ר' אלעזר, ולאחר הסתלקותו צמח על קברו עץ, כשנפטר אחד מתלמידיו, ביקש שיקברוהו לימין קבר זה, ויצא ענף והקיף את קבר התלמיד.

וכשנפטר תלמיד שני, ביקש שיקברוהו לשמאל ר' אלעזר ויצא הענף השני והקיף את קברו ג"כ.

שמעתי מר' יצחק נכדו של ר' אברהם.

מה מברכים על "שרץ"?

פעם נכנס להאדמו"ר הצ"צ בליובאוויטש יהודי בעל עבירה ושאל איזה ברכה מברכים על ח"ילה ראק (=סוג שרץ) ענה לו הצ"צ בורא פרי האדמה. ופתאום חלה במחלת ראק ר"ל (כך נקראת המחלה ברוסית).

מהבית מרוח, הוא אסף את הניירת הדרושה והתכונן לנסוע העירה.

שמע היהודי מזה, נסע לאדמו"ר הרש"ב לבקש ברכה, ואדמו"ר הרש"ב ברך אותו שהכל יהי בסדר.

בינתיים ראש העיר הגיע לתחנת הרכבת בדרכו העירה, וחיכה לרכבת, הוא הסתובב אנה ואנה מלא גאווה עם בגדים פתוחים.

הרכבת צפרה כבר פעמיים והוא עדיין לא עלה (הרכבת היתה צופרת 3 פעמים ומתחילה לנסוע) כשהרכבת צפרה פעם שלישית והתחילה לנסוע הוא קפץ על הרכבת, אך המעיל הפתוח הסתבך בגלגלים והוא נפל מתחת הרכבת, מובן מאליו מה עלה בסופו וכל הניירות התפזרו לכל עבר.

את הסיפור הזה שמעתי מר' בערל פונטיעלוב ביציאה מ-770 את הסיפור שמע מאימו כשהי' עוד ילד - שבוע אחרי שסיפר לי את הסיפור הוא נפטר ז"ע.

אהבה ויראה או רק התפעלות שכלית

הרה"ח ר' ישראל דזייקאבסאן סיפר שבי"ט כסלו תרע"ג או תרד"ע הי' ויכוח בין כ"ק אדמו"ר הרש"ב וכ"ק אדמו"ר הריי"צ שכ"ק אדמו"ר הרש"ב אמר שיש בחורים עם אהבה ויראה וכ"ק אדמו"ר הריי"צ אמר שזה כנראה רק התפעלות שכלית, וכ"ק אדמו"ר הרש"ב אמר אהבה ויראה בזעיר אנפין.

כשאדמו"ר הרש"ב נסע לנאות דשא...

כשכ"ק אדמו"ר הרש"ב נסע לדאטשע (=נאות דשא), הנשים והילדים היו נוסעים לפני כן, וכ"ק אדמו"ר הרש"ב וכ"ק אדמו"ר הריי"צ ישבו בעגלה, באותו הזמן היו כמאתיים בחורים בישיבה, בזאל היו מאה ועשרים והמבוגרים היו שמונים, והצעירים למדו ברחוב אחר.

כ"ק אדמו"ר הרש"ב הי' יושב בעגלה, והי' נוהג להפרד מהקהל באמרו להם ג' פלעמים 'היו בריאים' (זייט געזונטערהייט) והקהל היו עונים 'סע לשלום' (פארט געזונטערהייט), ופניהם של כ"ק אדמו"ר הרש"ב וכ"ק אדמו"ר הריי"צ היו מאירות, ואח"כ היו יוצאים לכוון מחוז חפצם.

לא להפריע לרבי

הרבנית רבקה אשתו של האדמו"ר מהר"ש נכנסה פעם לחדרו וכשיצאה נסגרה הדלת על השמלה שלה.

וכדי שלא להפריע לרבי נשארה ערה כל הלילה עד שהאדמו"ר המהר"ש פתח את הדלת.

כמדומה שמעתי מר' ישראל נח בעלינצקי.

כ"ק אדמו"ר הרש"ב

שינה סגולה לשינה

פעם אמר כ"ק אדמו"ר הרש"ב לחסיד ר' ישראל נעוועלער שלא יישן ב"ליל ששי" (הלילה שבין יום חמישי לשישי), ואכן כך נהג ר' ישראל במשך ארבעים שנה, בהודמנות אחת שאל את כ"ק אדמו"ר הרש"ב האם הוא יכול לנוח יום חמישי בצהריים כדי שיהי' לו יותר קל להישאר ער בלילה? ענה לו אדמו"ר הרש"ב: "זוהי הפעם הראשונה שאני שומע ששינה סגולה לשינה..."

עצת הרבי שהצילה

בחור א' שהגיע זמנו לעבודת הצבא (פריזיוו) עשה את עצמו שיש לו בעיות בראי' כדי להפטור מהצבא.

אותו בחור בא לאדמו"ר הרש"ב להתייעץ באיזה עיר כדאי להתייצב. ענה לו האדמו"ר הרש"ב שיתייצב במינסק.

הרופא במינסק הי' מפקד יהודי והי' ידוע שלהפטר ממנו זה יותר קשה מקריעת ים סוף.

אך הבחור - נאמן לעצת הרבי - נסע למינסק, המפקד שם שאל אותו אם הוא יכול לראות, הבחור ענה שהוא בקושי רואה, המפקד אמר לו פערד (=סוס) היית צריך לומר שאינך רואה כלום, נתן לו בעיטה וצעק שילך לכל הרוחות...

שמעתי מר' בצלאל ווילשאנסקי.

הרבי לא שוכח

פעם נכנס ר' מענדל דובראווסקי ליחידות לאדמו"ר הרש"ב וביקש שהרבי יחשוב אודותיו (דער רבי זאל מיר האבן אין זינען), ענה לו אדמו"ר הרש"ב אני לא שוכח אותך אפילו רגע א' (מיר לאזן אייך נישט ארויס פון זינען אויף קיין איין רגע).

סופו של מי שמתחיל עם יהודים

הוריו של ר' בערל פנטליעלוב גרו בעיירה קטנה ברוסי', וניהלו בית מרוח.

יום אחד החליט הפריסטאוו (ראש העיר), לגרש אותם

כ"ק אדמו"ר הרי"צ

להיות בעה"ב על השינה

פעם אמר כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ לחסיד ר' יצחק ("איטשע") גאלדין: "אנחנו בעלי בתים על השינה!".

דרישת שלום מג"ע העליון

פעם נוכח ר' יצחק מתמיד בעת שהאדמו"ר הרי"צ אמר מאמר.

אחרי שהאדמו"ר הרי"צ סיים לחזור את המאמר, שאל אותו ר' יצחק מתמיד למה סיים את המאמר עם ענין שאין לו שייכות למאמר, ענה לו האדמו"ר הרי"צ: האבא ("האדמו"ר הרש"ב) ציוה עלי לסיים כך.

כשמע זאת ר' יצחק מתמיד נעמד ואמר בהתפעלות גדולה: "זאת אומרת שיש לנו דרישת שלום מג"ע העליון!".

האדמו"ר הרי"צ שם את ידו הק' על פיו של ר' יצחק מתמיד ואמר "איטשע שוויג" (=שתוק).

שמעתי מר' אהרן יוסף בעלינצקי.

כשאדמו"ר הרי"ץ הרהר בתשובה

פעם הציעו למכירה לר' שמואל גורארי (הוא ה' יהודי מאוד חסיד) שלשה דברים: קופסת בשמים (כנראה שהיתה עשוי' מכסף), הדס, וכוס, וכמדומה שאחד ה' מהב"ח, אחד מהרמ"א, ואחד מהש"ך - ודרשו ממנו הרבה כסף עבור זה.

לאחר שקנה את החפצים נכנס ר' שמואל אל הרבי ג"ע והביא אתו את שלשת החפצים, והרבי ג"ע לקח בידו הק' כל

חפץ בנפרד, והחזירו על השולחן, אח"כ לקח עוד פעם כל דבר בנפרד בידו הק' ואמר על דבר אחד - כמדומה שזה ה' על הקופסת בשמים - שזהו דבר יקר ("דאס איז א דבר יקר").

לאחרי כל זה נכנס אל הרבי הרי"ץ, והרבי הרי"ץ עשה בדיוק כמו שעשה אביו הרבי הרש"ב, והוסיף להסביר הטעם מדוע לאחר שהעמיד הדברים על השולחן לקחם עוד הפעם בנפרד, כי שמא החסרון הוא בו שלא מרגיש את קדושת הדבר, ולכן מהרהרים בתשובה ולוקחים שוב פעם את הדבר לראות אם יש בו קדושה.

ואמר ר' שמואל לרבי הרי"ץ, "מעתה כבר לא תתחבאו ממני".

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מי מבין?

הרה"ק הר' לוי יצחק שניאורסאהן אביו של הרבי ה' נוהג בסעודה שלישית לחזור דברי תורה ע"פ קבלה.

שאל אותו א' מהמסובים הרי אף א' לא מבין, ענה לו ר' לויק האברך הזה מבין והצביע על הרבי.

שמעתי מר' זלמן ווילענקער שה' בין המסובים בסעודה שלישית.

מדור "סיפורי צדיקים"

שיראה לו איפה גר הגוי, השוחט הצביע על הבית והצדיק הביט לכיוון הבית ולפתע פרצה שריפה בבית, כשההורים חזרו הביתה מצאו בית שרוף...

שמעתי מר' מענדל דובראווסקי.

האשה שהתעקשה לקבל ברכה לילדים

אשה א' שהיתה חשוכת ילדים נהגה לנסוע בקביעות לווילענדיק לר' ישראל בער לבקש ברכה לילדים עד שפעם א' אמר לה שיש אפשרות שיהי' לה ילדים אך הם לא יהיו מוכשרים, היא הסכימה העיקר שכבר יולדו לה ילדים.

ונולדו לה שני בנים לא' קראו בערל בוץ (גולם) ולשני לייבל בוץ (גולם).

משחק מסוכן

לשוחט ב'ווילענדיק" ה' בן שה' מתרועע עם בן השכנים שה' גוי, פעם הציע שישחקו שחיטה שכאילו הוא שוחט את הגוי, הוא הלך לביתו ולקח את סכין השחיטה של אביו, חזר לבית הגוי ושחט אותו...

בדיוק אז ההורים של הגוי היו בשדה כך שלא ראו את המתרחש בביתם.

כשנודע הדבר לשוחט, ראה לאיזה צרה נקלע בגלל מעשה הבן, רץ מיד להצדיק מווילענדיק, וסיפר לו מה שאירע,

הצדיק פנה לחלון וביקש

הגאון שהתחבא

כביחאו שברוסיי כיהן בתור רב גאון גדול ר' דוד לוריא, אך בנו ירד מהדרך והי' מוסר, עד שלא יכלו לסבול אותו וכאו להתייעץ עם אביו מה לעשות.

ענה להם אביו שיעשו כמו שכתוב בשו"ע, תפסו אותו כמה בתורים חסונים והכניסוהו לשק קשרו את השק והשליכוהו לנהר, לממשלה נודע מהדבר ובחקירתם התברר שהאבא בעצמו אמר להם לעשות זאת.

כשנודע לר' דוד שמחפשים אותו לקח את הטלית ותפילין וכן מעט כסף וכדומה וברח מהעיר, הוא הגיע לעיר אחרת שלא מכירים אותו והתיישב בביהכנ"ס ללמוד, ואף א' לא הפריע לו.

עבר זמן מה והנה באו אנשים אליו לדין תורה, ופסק להם, ולאחר זמן קצר באו עליו שוב אנשים והוא עוד הפעם פסק להם, בפעם השלישית התחיל להתפלא מה קורה כאן? איך יודעים שהוא נמצא כאן? הוא שאל את הבעלי דינים מי שלח אתכם אלי?

הם ענו הצדיק מוילענדיק, כששמע זאת נסע לוילענדיק ושאל אותו למה אתה שולח אלי אנשים לדין תורה, אני הרי מתחבא ואתה מפרסם איפה אני נמצא, ענה לו ר' ישראל בער זו באמת הסיבה ששלחתי אליך אותם, שתדע שהגזירה התבטלה ואתה יכול לחזור לביתך.

שמעתי מר' מענדל דובראווסקי.

הצדיק שקרא מחשבות

פעם באו לוילענדיק אל הצדיק ר' ישראל בער כמה אברכים חסידיים, הם עמדו מאחוריו וחשבו אם הוא באמת רבי,

ר' ישראל בער הרגיש את מחשבותיהם ואמר "כל המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר השכינה", אח"כ הם חשבו - אמנם באמת הוא רבי אך לנו יש רבי אחר, ר' ישראל בער שוב הרגיש במחשבותיהם ואמר כל המרהר אחרי רבו - שיש לו רבי אחר וש"הוא" אינו הרבי שלו - כמהרהר אחר השכינה.

אח"כ הם חשבו - היות שהוא אומר את כל מחשבותיהם צריך להניחו על השולחן ולתת לו קראטקעס (=מכות), שוב הוא הרגיש במחשבתם ואמר כל המהרהר אחר רבו - שצריך לשים את הרבי על השולחן... - כמהרהר אחר השכינה.

שמעתי מר' בערל יפה.

האשה שרצתה בנים כמו הצדיק מוילענדיק

בעיר ווילענדיק היתה אשה א' שעזבה את בעלה, עבר זמן מה והתחילו לרנן אחריי, תפסו אותה והלקו אותה.

אחר כך באה להצדיק מוילענדיק בתביעה למה זה הי' מגיע לה, הרי היא נקי' מאשמה.

ענה לה הצדיק באמת את צודקת שאת לא אשמה, אך בעלך אומר תהילים וכוכה על שעזבת אותו, ולמעלה בשמים התקבלו דמעותיו ולכן הלקו אותך.

ענתה האשה שהיא מוכנה לחזור לבעלה בתנאי שהצדיק מוילענדיק יבטיח שיולדו לה בנים כמותו, אמר לה הצדיק כך את רוצה? אם היית כמו האימא שלי היו לך בנים כמותי.

וסיפר לה שתי סיפורים מאמו, סיפור א': כשאמו התאלמנה מבעלה נאלצה לעבוד קשה לפרנס את המשפחה, יום אחד היא חלתה ושכבה במיטה, והיא ביקשה ממני להוציא ספר מהארון - הספר הי' אלפס - ואמי לא הבינה מה שכתוב שם.

היא פתחה את הספר ואמרה "אותיות קדושות תעלו לשמים ותבקשו מהקב"ה שאבריא ואוכל לפרנס את הילדים", והיא הבריאה.

הסיפור השני: פעם כשהדליקה נרות בכתה ומהדמעות נכבו הנרות, ואז בכתה עוד יותר והם גדלקו מאליהם.

שמעתי מר' רפאל ווילשאנסקי ששמע מאביו ר' בצלאל.

צדיק אינו טועה

פעם, הי' מלמד בשם ר' זלמן רם, שכר המלמדות בקושי הספיק לו למחי'. וכשהגיע הזמן לחתן את בנותיו לא ידע מאיפה ישיג כסף עבור זה.

ר' זלמן המלמד הי' כותב טוב וידע לחקות חתימות של גדולי הדור, כתב ר' זלמן מכתבי המלצה עם חתימות של גדולי הדור, כך שיהי' לו קל לאסוף כסף ולא יצטרך לחזור על הפתחים. וכך הוה, אסף ר' זלמן סכום כסף מכובד שיספיק לחתן את בנותיו, ופנה לחזור לביתו, בדרך עבר לא רחוק מוולענדיק והחליט לשבות בוולענדיק.

כיון שר' זלמן המלמד הי' אדם נשוא פנים כבדו אותו בשבת ב"טיש" והושיבוהו במקום השלישי ליד הצדיק מוולענדיק, ר' ישראל בער מוולענדיק התחיל לומר תורה "והקימני עליו שבעה רעים ושמונה נסיכי ארם", נענה ר'

שמעלקא, ור' שמעלקא נתן לו מכתב המלצה בכדי שיוכל לאסוף הרבה כסף בלי לטרוח להסתובב מבית לבית. וכך הווה, הוא אסף סכום יפה של כסף ופנה לחזור לביתו.

בדרכו הביתה הוא נפגש עם עני, אמר לו העני "הרי אתה חוזר הביתה עכשיו, ואתה יותר לא צריך את המכתב, ולכן בבקשה תמכור לי את המכתב", והוא הסכים, ומכר לו את המכתב, והמשיך בנסיעתו הביתה.

באמצע הדרך גנבו לו את כל הכסף שהי' לו, כך שנשאר בלי כסף ובלי מכתב, הוא התחיל להסתובב מבית לבית לקבץ נדבות כך שלא חזר מיד לביתו.

בינתיים נפטר העני שקנה את המכתב וכשמצאו אצלו את המכתב של ר' שמעלקא חשבו שהוא האיש שאליו נתן ר' שמעלקא את המכתב, והודיעו לניקלשבורג ועל סמך זה התירו הבית דין לאשתו של הגביר לשעבר להתחתן שוב, היא התחתנה ונולד להם בן והתכוונו לברית.

במשך הזמן המשיך העשיר לשעבר לאסוף נדבות והתכוון לחזור לביתו, כשהתקרב לניקלשבורג שמע שיש בעיר עשיר גדול שעושה ברית לבנו והזמין את כל העניים לסעודה וגם מחלק כסף, מובן מאליו שהוא הודרו להגיע לעיר.

באמצע הסעודה עבר בעל הבית העשיר בין השולחנות והנה הוא רואה עני א' שאינו אוכל ויושב ובוכה (אף א' לא הכירו, היות שכבר עבר הרבה זמן), הוא ניגש אליו לשאול למה הוא בוכה, ענה לו העני אני רוצה לפגוש קודם את אם הילד, כשראתה אותו זיהתה מיד שהוא בעלה הראשון, ונפלה ומתה.

כשנודע הדבר לר' שמעלקא הוא אמר הרי זה בכלל לא באשמתה, הגיע הרי מכתב מהרב של העיר והיא שמת האדם שהי' לו את המכתב של ר' שמעלקא, והתירו לה להתחתן.

האשם האמיתי הוא האיש שמכר את המכתב לאדם אחר, או שיתחלפו! וכך הוה, היא קמה לתחי' והבעל הראשון מת.

סיפור זה סיפר ר' מענדל דובראווסקי ששמע מהרד"ק ששמע מאביו ר' פרץ חן ששמע מבני אדה"ז שהי' זמן שהאדה"ז הי' רוחץ באמבטיות מרפא, סביבו היו מתקבצים בניו ושואלים אותו מה דעתו על צדיקים וגאונים שונים, פעם שאלו אותו על ר' שמעלקא מניקלשבורג, אדה"ז עשה תנועת ביטול בידו הקי' - שאינו רוצה לדבר עי"ז פה, כשיצאו מהאמבטי' התעטף בחלוק ואמר לא רציתי לדבר באמבטי' אודות א' שהחי' מתיים בפועל ממש וסיפר להם את הסיפור הנ"ל.

זלמן המלמד ואמר כתוב הרי בפסוק "נסיכי אדם", ענה לו ר' ישראל בער "אוי, כן כן", והתחיל לומר שוב את הפסוק "והקימני עליו שבעה רעים ושמונה נסיכי אדם", נענה ר' זלמן המלמד שוב ואמר "רבי, הרי כתוב 'אדם'", אבל ר' ישראל בער חזר שוב עה"פ כמו קודם, וסיים: אם נאמר (עס זאגט זיך) 'אדם' זה מוכרח להיות אדם, השמר לך שלא תעשה מכתבים מזוייפים עם חתימות מזוייפות, והמשיך לומר תורה. הקהל לא הבין מה הכוונה, אך כמובן שר' זלמן הבין...

שמעתי מר' מענדל דובראווסקי ששמע מר' בערל ור' נחום רס, הבנים של המלמד.

חיילים שניצלו מהמלחמה

באמצע מלחמת רוסיה-יפן הלכו "פאלק" חיילים ("פאלק" היא פלוגה של אלף חיילים) מתוככי רוסיה לכיוון הקרבות, וביניהם היו מאתיים חיילים יהודים, כשעברו דרך העיר ניעזין, הלכו כמה מהחיילים היהודים למהרי"ן זצ"ל, (ר' ישראל נח) בנו של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק.

כשבאו למהרי"ן, נתן להם "פירער" - מטבע בשווי שתי "קופקעס" - ואמר להם: "הקב"ה יוביל אתכם לקרב, ויחזיר את כולכם משם".

מכל הפלוגה של אלף חיילים, חזרו רק מאתיים... החיילים היהודים.

שמעתי מר' ישראל נח בעלינעצקי.

ק"ש שעל המיטה אצל הרמ"מ מוויטעבסק

אחרי ההסתלקות של ה"מגיד ממעזריטש" רצו החסידים לראות איך ר' מנחם מענדל מוויטעבסק קורא ק"ש שעל המיטה.

הם שמעו שהוא אומר לעצמו, - מענדלע מענדלע מה יהי' אתך? אמת אמנם שמגיעים הרבה מכתבים שבהם כותבים הצדיק הקדוש, אבל כשישאלו אותך בעצמך תהי' מוכרח לגלות את האמת, והודאת בעל דין כמה עדים דמי! ועיניו זלגו דמעות. וכך חזר על עצמו עוד הפעם מענדלע מענדלע מה יהי' אתך וכו' ושוב זלגו עיניו דמעות, כך כמה פעמים.

שמעתי מר' ניסן נעמענאו.

הצדיק שהחי' מתים

כשר' שמעלקא כיהן בתור רב בניקלשבורג, גר שם עשיר מופלג שירד מנכסיו ל"ע, והי' צריך לאסוף נדבות, הוא בא לר'

עולם הבא - תמורת מקוה

פעם הגיע ר' נחום מטשערנאביל לעיר מסויימת, וראה שאין בה מקוה, מה עשה?

מכר את העולם הבא שלו ליהודי עבור 300 רובל, ועם הכסף בנה מקוה במקום.

שמעתי מאבי.

"אשר יצר" של צדיק

חתנו של אדמו"ר הזקן הגאון ר' נחמי מדובראוונע הי' לו ראש אדיר, כשהי' נח מלימודו, היה משחק שח-מט. כשזה נגדו כמעט הי' מפסיד הי' ר' נחמיה מחליף איתו, לוקח את הצד שהולך להפסיד, ומנצח בחזרה.

וכך כמה פעמים קצת לפני הנצחון הי' מחליף שוב.

היתה לר' נחמי בת משותקת, פעם הזדמן ר' לוי יצחק מברדיטשוב לדובראוונע, והתאכסן אצל ר' נחמי, הסדר הי' כשרלוי"צ הי' הולך לצרכיו, היו עומדים בדלת עם קערה וספל כדי שמיד כשייצא יוכל ליטול ידיים.

ור' נחמי ניצל את ההזדמנות, ובאחת הפעמים כשהחזיק את הקערה עשה זאת באופן שרלוי"צ יצטרך לעבור ליד החדר בו שכבה בתו. ר' לוי"צ נטל שם ידיים, ואמר את ברכת "אשר יצר... רופא כל בשר ומפליא לעשות", והבריאה הבת.

שמעתי מר' בצלאל ווילשנסקי.

פעולת ההתוועדות על החסידים

אברך א' מחסידי ר' מרדכי לעכאוויטש נסע פעם בדרך, והזדמן לו נסיון קשה לעבור על עבירה חמורה, אותו חסיד הי' חזן ומיד עלה במחשבתו איך אוכל לגשת לעמוד להיות חזן אם אכשל בעבירה כזאת אך אח"כ מיד חשב טוב אז לא אגש יותר לעמוד.

נפלה לו מחשבה הרי אני נוסע לרבי ואם אכשל בעבירה איך אוכל לנסוע לרבי, אח"כ הוא חשב הלאה טוב אני לא אסע יותר לרבי, אך פתאום נפלה לו מחשבה איך אוכל לשבת בהתוועדות עם חברי החסידים ולקחת משקה וזה

החזיק אותו שלא יכשל והוא עמד בנסיון.

אח"כ כשהגיע לר' מרדכי מלעכאוויטש, יצא ר' מרדכי לקראתו לפתח ואמר לו: לא לגשת לעמוד, לא לנסוע לרבי, העיקר לקחת קצת משקה עם חסידים...

שמעתי מר' שמואל גרונם אסתרמן ואמר שהסיפור הזה חביב אצלו כי יודע שזה סיפור אמיתי.

מהי החכמה האמיתית?

חסיד אחד שדר בטשרין סיפר שפעם נסע לרבו לקוידאנאו, והרבי חילק לחסידים שיריים מהקוגל, החסיד עמד מאחורי הרבי ולא קיבל שיריים,

חשב בליבו החסיד - אם הייתי עומד קדימה לפני הרבי הי' הרבי מבחין בי והייתי מקבל ג"כ שיריים.

הרבי מקוידאנאו הרגיש במחשבותיו ומיד לקח במזלג חתיכת קוגל והושיט לאותו חסיד מאחורי כתיפו כשפניו עדיין לקהל ותוך כדי כך אמר: לדעת את המחשבות של השני זה לא קונץ (חכמה), החכמה היא לשמור על המחשבות של עצמו!

שמעתי מר' יואל כהן ב"ר רפאל (הראשון).

מדוע נמשכים לשקר?

פעם הגיע חסיד לרבי מקוידען, והתלונן שיש לו חנות קטנה של מוצרי חלב, והיתה לו מזה פרנסה בשפע, אבל לאחרונה מישוה פתח לידו עוד חנות של מוצרי חלב, והרבה מלקוחותיו הקבועים עברו לקנות אצל השני, ואע"פ שהוא מוכר חלב טהור (לא מעורב במים), והשני מערב את החלב שלו במים, בכל זאת הלקוחות עברו אל השני.

ענה לו הרבי - זה הרי עולם השקר, ולכן כשמערכבים מים בחלב אנשים נמשכים לזה, תעשה כן גם אתה ויחזרו אליך, שאל אותו החסיד איך אני יכול לרמות אותם ולהגיד להם שזה רק חלב בעוד שזה מעורב במים, ענה לו הרבי תמכור שתי סוגי חלב, חלב טהור, וחלב מעורב במים, ותכתוב בכל אחד איזה סוג זה, ותראה שכל לקוחותיך יחזרו אליך, וכך הוה...

מדור "סיפורי חסידים"

מלפפון חמוץ - יש מאין

ר' הלל פאריטשער נסע פעם לעיר באחאמטאש, לסבו של ר' ישראל נח בעלינעצקי, לסבא הי' שדה בקירוב מקום לעיר, שם הי' מגדל ירקות.

בהיותו אצל הסבא, ביקש ממנו ר' הלל מלפפון חמוץ,

ענה לו הסבא שהמלפפונים חמוצים עדיין לא צמחו ואינם נמצאים בתקופה הזאת, ר' הלל ביקש עוד פעם, והסבא ענה שוב שעדיין אין.

ר' הלל התעקש וביקש

ר' יהושע ואחד מחביריו החסידים החליטו לראות אין ר' הלל ישן. דלת חדרו של ר' הלל היתה עשויה מקורות עצים מחוברים, וביניהם היו סדקים דרכם ניתן היה להציץ לתוך החדר, בתוך החדר היה שולחן, על השולחן היתה מנורה (נר) ומשניות. ליד השולחן עמד שרפרף עם קערה וספל לנטילת ידיים.

הם ראו שר' הלל ישן, וכל עשרים דקות מתעורר, ונוטל ידיים, מסובב את המנורה ומדליקה (מנורה זו פעלה באופן שכאשר מסובבים אותה היא נדלקת, וכששוב הופכים היא נכבית), פותח את המשניות ואומר "או או או" כמה דקות,

אח"כ מסובב בחזרה את המנורה - מכבה אותה, מניח את ראשו על הכרית וישן שינה עמוקה - וכך חזר הדבר כמה פעמים: כל עשרים דקות הי' קם ונרדם בחזרה, וכך במשך כל הלילה...

המשרת של ר' הלל

בעירתנו גזאצק (160 קילומטר ממוסקבא) גר ר' יצחק שהי' המשרת של ר' הלל מפאריטש.

ר' יצחק הי' יהודי פשוט, אבי סיפר שהוא נהג לקרוא תהילים, ולבכות שאינו מבין את פירוש המילות של התהילים.

פעם שאלו אבי מדוע הוא בוכה, ענה לו ר' יצחק איני יודע בעצמי למה, זה נהי' לבד (עם וויינט זיך פון זיך אליין). הוא הי' יהודי ירא שמים (א ערליכער איד),

כשהי' חייל בצבא שמר פעם במגדל שמירה (שם אין מקום לזוז צריך לעמוד כמו פסל), הוא הניח תפילין והתפלל, פתאום הגיע המפקד וכשראה אותו עם התפילין על הראש, בערה בו חמתו, הוא השליך מעליו בחזקה את התפילין של ראש ודחף אותו לתוך השלג (הי' זה בחורץ), יצחק נפל ושבר כמה שיניים.

כאשר הלך המפקד, קם יצחק, ולקח קצת שלג ושטף את הדם מפיו והניח שוב את התפילין של ראש והמשיך להתפלל...

ר' יצחק הנ"ל סיפר שכששימש את ר' הלל מפאריטש, בחצות הלילה הי' ר' הלל מבקש ממנו שיביא שתי דליים מלאים במים קרים, ור' הלל נהג להכניס את הרגליים בפנים וללמוד כך בעמידה במשך הלילה, ר' יצחק המשרת נפטר בגיל 103...

שמעתי מאבי ר' משה מ"מ איידעלמאן.

להיות מחותן של ר' שמואל מונקס...

כשהחסיד ר' שמואל מונקעס שידך את ביתו שהיתה בת

שלכל הפחות הסבא יצא לגינה ושימצא בשבילו מלפפון אחד. הסבא יצא לשם, ואכן מצא מלפפון חמוץ אחד בשביל ר' הלל...

ר' הלל בירך על המלפפון חמוץ ואכל.

הסבא סיפר אח"כ שבאותו קיץ הי' שפע עצום של מלפפונים חמוצים וכמה שהיו אוספים וקוטפים אותם - היו תמיד עוד.

כשר' הלל צריך דג...

ר' הלל פאריטשער בנסיעותיו, הי' תמיד לוקח איתו מנין אנשים, ושוחט. פעם הגיעו לעיר אחת והלכו לאכסני' שבה היו נוהגים ללכת להתאכסן באותה עיר.

בעל האכסניה, כשראה שר' הלל הגיע עם מנין אנשים, נתמלא דאגה, היות והגיעו לאחר שעה תשע בבוקר שבה נסגר השוק, ומה יתן להם לאכול?

שלח בעל האכסניה לקנות עוף אצל השכן, וקרא לשוחט של ר' הלל לשחוט את העוף, בשעה שעמד הבעה"ב במטבח והכשיר והכין את העוף, עבד ר' הלל בחצר בדרכו לתפילה. קרא הבעה"ב לר' הלל ואמר: "רבי, מה אעשה והגעתם לאחר שנסגר השוק, ויכולתי להכין לכם רק עוף, ואפילו דג אין לי! "ענה לו ר' הלל בשלווה: "עד שנגמור להתפלל, יכול עוד להגיע דג..." - ור' הלל נקב בשם דג יקר ונדיר מאוד.

באמצע התפילה, נכנס דייג עם סל כבד, ואמר לבעל הבית: "יש לי דג, אבל דג נדיר ומחירו יקר מאוד, דג זה עולה 3 רובל", הבעה"ב התחיל להתווכח על המחיר. אמר לו הדייג: "שמע ידי: אני דייג, אבי היה דייג, וסבי היה דייג, דג כזה מצליחים לדוג פעם אחת לחמישים שנה!"

בעל הבית שילם את שלושת הרובלים, והכין את הדג לסעודה שמח וטוב לב.

כשר' הלל וחבורתו נטלו ידיים לסעודה והתיישבו לאכול, הביא בעל הבית את הדג ואמר: "הדג שהזכרתם מקודם, הגיע..."

סיפור זה שמעתי מר' פרץ חן, ששמע זאת מפי בנו של בעל-הבית שראה את כל הסיפור במו עיניו.

ה"שינה" של ר' הלל מפאריטש

ר' מענדל דובראווסקי סיפר שפעם הגיע ר' הלל פאריטשער להתארח אצל אביו ר' יהושע.

שמואל מבאריסאוו (בשניהם היו השיעורים בתוך החומה כחצר בנין הלבנים) מרדכי ליב קמניצער הי' מתפלפל עם ר' שמואל מבאריסאוו, הוא הי' בחור למדן גדול, חסידישער ועדין, (אחיו הוא בערל ווילנער) אח"כ נסע ללמוד בשטודרין למשך שנה וחצי אצל ר' שמואל ואת"כ חזרו ללויבאוויטש ללמוד בזאל. בשנת תע"ר שלח הרבי הרש"ב עשר בחורים מצויינים ללמוד בארץ ישראל בעיר חברון.

כשהייתי באמריקע שאל אותי הרש"ג באיזה שנה הגעתי ללויבאוויטש, ועניתי בשנת תער"ב, ואמר אויב אזוי האסטו אלץ אריין ג'חאפט (=אם כך, הרי תפסת את הכל). בשנת תער"ב היו הרבה התרחשויות.

כשהגעתי ללויבאוויטש הייתי בן אחד עשר ושמעתי שהבחורים נמשכים חזק אל הבחור חיים יונה שהי' ציור והצנע לכת, הם היו בהתפעלות גדולה ממנו והחזיקוהו לחסיד גדול, אמרו עליו שיש לו נשמה גדולה. בין הבחורים שהיו נמשכים אליו היו, שלמה חיים, פרץ מוצקין ועוד.

הרבי הרש"ב אמר עליו "חיים יונה איז מיינער" (=חיים יונה הוא שלי).

פעם ר' שלום החוזר (שהי' המשגיח) בא לרבי הרש"ב עם מסירה על חיים יונה בקשר לענין מסויים, ואמר הרבי הרש"ב לר' שלום בזה"ל "איי, דו קענסט עם נישט" (=איי, אינך מכיר).

תקופה לאחרי החתונה של חיים יונה ושלמה חיים, עדיין לא היו להם ילדים - ופעם קיבל שלמה חיים מכתב מחיים יונה, שכותב לו, שהוא (שלמה חיים) כבר ייעזר בנוגע לילדים, אבל בנוגע לעצמו עדיין לא רואה כלום (כמדומה שראה בחלום).

אחר ההסתלקות של הרבי הרש"ב, הי' (הרבי הרש"ב) מגיע אל חיים יונה בחלום, ואומר לו מאמרים עד שפעם אחת גילה זאת לחבריו שהרבי הרש"ב אומר לו מאמרים, וחבריו ספרו זאת להרבנית שטערנא שרה, והיא ספרה זאת לבנה הרבי הריי"ץ. הרבי הריי"ץ קרא לחיים יונה ודיבר אליו בקפידה על זה שסיפר הנ"ל להחברא ואמר לו "פאר דערוף וואס דו האסט דאס דערציילט, וועט דאס מערער נישט זיין" (=מכיון שספרת זאת, יותר זה לא יהי') וכך הוה.

היו שלשה יונה'ס שלא היו להם ילדים, חיים יונה, יונה פאלטאווער, ועוד יונה, ולכן הצעתי לבני יואל שיתן לאחד מהבנים את השם חיים יונה.

ארבע עשרה לבנו של א' החסידים, נסע איתה לעירו של המחנות. כשהגיע לעיר, שלח ר' שמואל את בתו לבדה לבית המחנות, והלך לבית מדרש (והתישב) ללמוד.

כשהבת דפקה על דלתו של המחנות, הבחין המחנות שהכלה יחפה ואין נעלים לרגלי, התרגז המחנות והחליט לטעון זאת לפני ר' שמואל.

הלך המחנות לחפש את ר' שמואל בכל האכסניות ובכל הבתי כנסת עד שמצאו בבית המדרש, יושב ולומד גמרא.

לא התאפק המחנות, ועצר את ר' שמואל מלימודו בשאלו ה"יתכן" שאין לביתו נעליים, ענה ר' שמואל: "אני יודע כבר 14 שנה שהיא ללא נעליים, ואתה רואה זאת רק עכשיו וכבר מתפעל?" אויס מחותן! - "מחותן כמוך אינני צריך!".

המחותן הבין במי המדובר והתחנן לר' שמואל, עד שלאחר הפצרות מרובות, הסכים ר' שמואל ויצא השידוך לפועל.

תפילין דר"ת אחרי מוסף

פעם בר"ח הניח ר' זלמן ווילענקער תפילין דר"ת אחרי מוסף, אמר לו הרד"ץ חן שאין שום מקור להניח ר"ת אחרי מוסף, כעבור זמן הרד"ץ שלח לו מכתב שהוא מצא באיזה ספר שיש להנהיגה זו מקור.

שמעתי מר' מענדל דובראווסקי.

מה קורה עם בערל?

ר' פסח ממאלאסטאוו הי' מגדולי החסידים של הצמח צדק, פעם ישב בפורים לסעוד את הסעודה יחד עם עוד חסידים.

באמצע הסעודה, אמר ר' פסח מה קורה עם בערל שלי? מה קורה איתו? ושוב לא הזכירו עוד.

באותו זמן ממש נסע בנו של ר' פסח (שנקרא בשם בערל) לכפר ובדרכו ביער התנפל עליו גזלן ורצה לשדוד אותו, הם רבו ביניהם, והיות שכנו הי' בריא וחזק הוא ניצח.

אח"כ סיפר ר' בערל שכשאביו הזכיר אותו פעמיים זה הי' בדיוק באותו זמן שהגזלן התנפל עליו.

שמעתי מר' מענדל דובראווסקי.

דברים שהשתיקה יפה להם!

בלויבאוויטש המקום שבו היו מתפללים בשבת הי' נקרא המנין של גולדס, ובימי החול היו הבחורים לומדים שם, היו שם ארבעה חדרים, [בשנה הראשונה למדו שני כתות אצל ר' רוינסקער ובשנה השני' היו שני כתות אצל ר'

ענוותנותו של ר' ברוך מרדכי

פעם שאלו את ר' ברוך מרדכי למה יש שלולית מים כ"כ גדולה לפני ביתו, וענה, שכשהראה הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו, דור דור ושופטיו, ראה אדם הראשון שר' ברוך מרדכי יהי' הרב בבברויסק, אז הוא ירק, ואמר ר' ברוך מרדכי מהיריקה הזאת נהיתה שלולית מים.

הפריץ שלא רצה למכור בחזרה את החמץ

מדי שנה בערב פסח היו באים יהודי העיר להרב ר' ברוך מרדכי למכור את החמץ, והוא הי' מוכר את החמץ לפריץ של העיר, שנה אחת החליט הפריץ שלא למכור את החמץ בחזרה לרב, אלא לקחת את החמץ לעצמו, באו היהודים לר' ברוך מרדכי להתייעץ איתו מה לעשות שהרי הפריץ לא רוצה למכור בחזרה את החמץ, פסק להם ר' ברוך מרדכי שכל היהודים יביאו את כל הכלים שלהם שמבשלים בהם חמץ בעגלות לפריץ, מיהרו היהודים לקיים את דבריו, ולא עבר זמן רב וכל הרחבה שלפני בית הפריץ התמלאה בעגלות מלאות כלים, כשהפריץ ראה זאת לא ידע מה יעשה עם כל הכלים, והחליט למכור את החמץ בחזרה לר' ברוך מרדכי.

מתנותו של ר' ברוך מרדכי

ר' ברוך מרדכי מבברויסק הי' חכם גדול, והיו באים אליו לדון דיני תורה, פעם אחת פסק על פלוני בן פלוני שהוא חייב לשלם כסף לבן דינו. ליד הבית של ר' מרדכי היתה שלולית מים גדולה מאוד (=בלאטע), ומעל המים הי' קרש רחב כדי שהאנשים יוכלו לעבור את המים, פעם אחת בא אצל ר' ברוך מרדכי אורח אחד, רב גדול, והיו צריכים לעבור על הקרש, אבל הקרש הי' עשוי באופן כזה שרק בן אדם אחד יכול לעבור על הקרש בפעם אחת. בדיוק אז עברה אשתו של האדם שר' ברוך מרדכי חייב אותו לשלם, והיא קיללה את ר' ברוך מרדכי בכל הקללות, אבל ללכת על הקרש לא היתה יכולה שהרי הי' מקום רק לבן אדם אחד, אז האורח אמר לר' ברוך מרדכי למה אתה בשקט הרי היא מקללת אותך או ר' ברוך מרדכי ענה אין זה כלום, המשיך האורח וטען מה פירוש אין זה כלום הרי היא מקללת אותך, ענה לו ר' ברוך מרדכי - איי, היא לא מתכוונת לזה באמת, ותראה - אני כבר יראה לך שהיא לא מתכוונת באמת - אמר ר' ברוך מרדכי להאורח. ואז שאל ר' ברוך מרדכי את האשה: מכל מקום האם תרצי שיהיו לך ילדים כמוני, והאשה ענתה - איי רבי, הלוואי שיהיו לי ילדים כמוך, אמר ר' ברוך מרדכי להאורח - נו, אתה רואה...

מדור "סיפורי גדולי ישראל"

רוח הקודש של הט"ז

תקופה קצרה לאחר חתונת הט"ז עם בתו של הב"ח, היא נפטרה ל"ע, כשהיא נפטרה הי' זה באמצע החורף כאשר כפור אימים שרר בחוץ, והאדמה היתה קפואה ולא היתה שום אפשרות לחפור קבר.

כשסיפרו זאת לט"ז, אמר הט"ז את הפסוק "פקדו את הארורה הזאת וקברוה כי בת מלך היא" (הוא כינה את האדמה ארורה ע"פ לשון הכתוב "ארורה האדמה וגו'), ותיכף ומיד החלה האדמה להפשיר, ויכלו לחפור את הקבר.

כעבור זמן דובר על שידוך בין הט"ז לביתו השני של הב"ח, אך הב"ח לא הסכים, באמרו - אם בכזה זמן יכלה לשרות עליו רוח הקודש אין ברצוני לתת לו את בתי.

שמעתי מר' מענדל דובראווסקי.

חלומו של הט"ז שהתגשם

בשנים ת"ח-ת"ט בזמן

הגזירות כשחמעלינצקי ימ"ש החריב בפולין ערים יהודיות רבות, א' אחרי השני, הי' הט"ז רב בעיר א' בפולין, ובא' הלילות הוא חלם אודות הפסוק "וגנתי על העיר הזאת למען דוד עבדו", ובאמת הם לא עברו בעיר הזאת.

שמעתי מר' מענדל דובראווסקי.

קפידתו של ה"שאגת ארי"

כשה"שאגת ארי" הלך בגלות כנהוג באותם ימים, עבר בדרכו בעיר מינסק ששם באותו זמן כיהן במינסק בתור רב הר' יחיאל בעל סדר הדורות.

מיד כשהגיע לעיר פנה לביהכנ"ס והי' זה בדיוק באמצע שר' יחיאל דרש לפני קהל גדול,

ר' יחיאל לא הי' גבוה ובשביל שכולם יוכלו לראות ולשמוע אותו הי' דורש על גבי בימה והי' הולך אנה ואנה כדי שכולם יוכלו לראות ולשמוע.

ה"שאגת ארי" שזה עתה הגיע לעיר ואף א' עדיין לא הכירו נכנס לביהכ"נ ועמד בין הקהל, כשגמר ר' יחיאל לדרוש, הפטיר "כשם שהוא רוקד כך אינו יכול" (כוונתו

חריפותו של המהר"ם שפירא

פעם הגיע איזה אברך אל מהר"ם שפירא, ורצה לומר לו פלפול על איזה מהרש"א (כנראה הי' זה מהרש"א מוקשה), אמר לו מהר"ם שפירא - אברך, קודם תן לי להסתכל במהרש"א, הלכו ודפדפו במהרש"א הלוך ושוב ולא מצאו את המהרש"א.

אמר המהר"ם שפירא אל האברך, כדיבורך גרמת שהמהרש"א נשאר עם פה פתוח, והמשיח נתקע בעמדו על רגל אחת.

וביאר: שכתוב שכאשר אומרים שמועה של ת"ח בשם אומרו שנמצא בעולם האמת, שפתותיו דובכות בקבר, ולכן כשאתה התחלת לומר משהו מהמהרש"א מיד פתח את פיו, אבל היות שזה לא כתוב במהרש"א, במילא נשאר עם פה פתוח...

וכן כתוב שכל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, ולכן משיח כבר הי' מוכן ללכת, אבל היות שלא כתוב כך במהרש"א, הוא נשאר עומד כך על רגל אחת...

שמעתי מהדיין ר' זלמן אולני מדובלין.

התיחסותו של המהר"ם שפירא לשיבת מיר

המהר"ם שפירא הי' פעם ב"מיר'ער ישיבה" (=בישיבת מיר), ודיבר שם עם בחור אחד, (הישיבה הנ"ל לא הצטיינה כ"כ בענין ד"יראת חטאו קודמת להכמתו"), כשגמר לדבר עמו, אמר "איי רבוננו של עולם ווי ווייט איז פון "מיר" (=ממני) ביז דיר" (=איי, רבוש"ע כמה גדול המרחק בינו לבינך).

שמעתי מאברך נכבד.

היתה לומר שר' יחיאל אינו יודע איך לדרוש).

כשהקהל שעמדו סביבו שמעו זאת התנפלו עליו...

הוא ברח מיד מהעיר (נדמה לי, שהוא קיללם תוך כדי מנוסתו) ותיכף אח"כ פרצה שריפה בעיר.

שמעתי מר' מענדל דובראווסקי.

כפרה על הכסף ועל הכבוד

הגאון ר' מאיר מהר"ם שפירא, הי' ירא שמים גדול וחכם גדול, ונהי' לחבר כנסת בפרלאנט הפולני.

למהר"ם שפירא הי' ישיבה גדולה בלובלין, והי' אוסף כסף לשיבתו, והיו נותנים לו נדבות הגונות.

פעם הלך לאיזה גביר לבקש נדבה, והגביר לא הרשה לו להכנס לביתו, ורצה לסגור עליו את הדלת, אמר לו מהר"ם שפירא, הרי אתה עושה אותי למעוברת.

הגביר שעמד מופתע מפשר הדברים, הכניסו לביתו ושאלו מה התכוון בדברים אלו.

אמר לו מהר"ם שפירא שכאשר אני מגיע למקום מסויים, ולא נותנים לי כבוד, אבל נותנים לי כסף, אומר אני לעצמי שיהי' כפרה על הכבוד העיקר שיש כסף, וכאשר אני מגיע למקום שמכבדים אותי, אבל לא נותנים לי כסף, אני ג"כ אומר שיהי' כפרה על הכסף העיקר שיש כבוד,

אבל אצלכם, אינכם נותנים לי, לא כבוד ולא כסף, וא"כ הרי זה שני כפרות, ושני כפרות הרי זה למעוברת.

שמעתי מר' רפאל נחמן הכהן, בליובאוויטש, קראו לו פאלוע ווארשעווער.

